

XVII. BIJDRAGE RINDERT BROUWER

Den Haag - Gemeentelijke Begraafplaats Kerkhoflaan : Anton Mauve

(Zaandam 18.09.1838 - Arnhem 05.02.1888)

Vincent van Gogh in Den Haag

• Van 30 juli 1869 tot 10 mei 1873 woonde en werkte Vincent in Den Haag. Op voorspraak van zijn oom Cent (Vincent van Gogh 1820-1888), die kunsthandelaar was, kon Vincent in 1869 bij de Haagse vestiging van de internationale kunsthandel Goupil & Cie als jongste bediende beginnen. In 1873 werd hij overgeplaatst naar het filiaal in Londen en in 1875 naar Parijs, waar hij op 1 april 1876 werd ontslagen wegens onangepast gedrag.

• Na een poging tot het uitoefenen van het beroep van godsdienstleraar en evangelist in Engeland en België, besloot Vincent tot een bestaan als kunstenaar. Na een jaar te hebben doorgebracht aan de Koninklijke Academie in Brussel, keerde hij in november 1881 als beginnend kunstenaar terug naar Den Haag om les te gaan nemen bij zijn aangetrouwde neef Anton Mauve, in die tijd al een bekende schilder van de Haagse School. Op 11.09.1883 verliet Vincent Den Haag.

Anton Mauve

Anton Mauve

Anthonij (Anton) Rudolf Mauve werd in 1838 geboren in Zaandam als zoon van een doopsgezinde predikant, die een jaar later werd beroepen in Haarlem. Daar groeide Anton op en ontstond bij hem de wens kunstschilder te worden. Zijn vader gaf toestemming, mits hij eerst de akte voor het geven van tekenonderwijs zou halen om maatschappelijke zekerheid te hebben. Op 16-jarige leeftijd ging Anton in Haarlem in de leer bij de veeschilder Pieter Frederik van Os en daarna bij de paardenschilder Wouter Verschuur. Samen met Paul Gabriël ging Mauve vaak de natuur in om te schilderen. In 1871 betrok Mauve een atelier in Den Haag.

In 1874 trouwde hij met Ariëtte (Jet) Sophia Jeanette Carbentus (1856-1894), een nicht van Vincent van Gogh. Zij was een dochter van Arie Carbentus, een broer van Vincents moeder Anna Cornelia Carbentus.

zelfportret c. 1884-88

Anton Mauve was een van de belangrijkste vertegenwoordigers van de Haagse School, een stroming in de Nederlandse schilderkunst die het hoogtepunt kende tussen de jaren 1860 en 1900.

De naam verwijst naar de stad Den Haag waar het grootste gedeelte van de schilders woonde en werkte. Naast Mauve waren belangrijke vertegenwoordigers Jozef Israëls, Johan Hendrik Weissenbruch, Hendrik Willem Mesdag, Georg Hendrik Breitner en Jacob Maris. Zij zetten zich af

tegen de romantische schilderkunst. Zij streefden naar een zo realistisch mogelijke weergave van de werkelijkheid op hun schilderijen. De School van Barbizon, een stroming in de Franse schilderkunst, is van grote invloed geweest op

het werk van de schilders van de Haagse School. Beide stromingen werkten bij voorkeur buiten in

de vrije natuur, met als het belangrijkste aandachtspunt de weergave van het licht en de atmosfeer van het landschap. Anton Mauve aquarelleerde en schilderde landschappen, vaak met paarden, schapen en ander vee. Tot 1885 woonde en werkte hij in Den Haag, vervolgens vestigde hij zich in Laren, waar hij een van de oprichters werd van de

Anton Mauve : Morgenrit langs het strand (1876)

Larense School.

Op 5 februari 1888 stierf Anton Mauve vrij plotseling in Arnhem aan een aneurysma.

Hij werd in Den Haag begraven op de Gemeentelijk Begraafplaats aan de Kerkhoflaan.

Vincent van Gogh en Anton Mauve

Sinds zijn besluit om kunstenaar te worden in 1880 had Vincent van Gogh zichzelf leren tekenen door handboeken te bestuderen, prenten van andere kunstenaars te kopiëren en naar model te tekenen. De behoefte om te schilderen groeide echter en in zijn aangetrouwde neef Anton Mauve vond hij een geschikte leermeester.

Na een eerste bezoek in augustus 1881, waarin Vincent al een paar lessen van Mauve kreeg, keerde hij in december 1881 terug en ging voor drie weken bij hem in de leer. Mauve bracht hem de beginselen van het schilderen bij, Vincent maakte er zijn eerste olieverfschilderijen, o.a. het *Stilleven met kool en klompen* (1881).

Opgebroken Noordstraat met spitters (1882)

Maar al snel kwamen er conflicten. Anton Mauve wilde Vincent opleiden tot een tekenaar en schilder die veel werk zou verkopen. Hij probeerde hem ook aan het aquarelleren te krijgen, waarin hij zelf uitblonk en waar veel vraag naar was. Maar Vincent wilde geen aquarellen maken van Scheveningse vissersmeisjes of impressionistische landschappen, zijn interesses lagen bij de arbeiders in de achterbuurten van Den Haag.

Door zijn relatie met Sien Hoornik, met wie hij ging samenwonen kwam Vincent niet alleen in conflict met Mauve, maar ook met zijn familie.

Souvenir de Mauve (1888)

Eind januari 1882 ontmoette Vincent de dakloze zwangere prostituee Clasina (Sien) Hoornik (1850-1904); hij wilde deze volkse vrouw van de ondergang redden en ging met haar, haar dochtertje en haar babyzoontje samenwonen. Sien ging voor hem werken als model en deed het huishouden. Ondanks het feit dat Vincent met haar wilde trouwen, verbrak hij op aandringen van zijn broer Theo na ruim anderhalf jaar de relatie en verliet hij op 11 september 1883 Den Haag om er nooit meer terug te keren. Toch vergat Vincent zijn 'leertijd' in Den Haag nooit helemaal. Hij bleef zijn stimulator en leermeester Anton Mauve altijd dankbaar. Toen hij in 1888 hoorde dat Mauve was overleden, schilderde hij een prachtige bloeiende kersenboom, waarop hij onderaan de opdracht *Souvenir de Mauve* zette.

Zittende vrouw (Sien) bij de kachel (1882)

Den Haag - Gemeentelijke Begraafplaats Kerkhoflaan

De Gemeentelijke Begraafplaats aan de Kerkhoflaan, die was ontworpen en geometrisch vormgegeven door stadsarchitect Zeger Reyers, werd op 2 januari 1830 in gebruik genomen. De aanleiding was het Koninklijk Besluit, dat na 1 januari 1829 niet meer in kerken en in steden met meer dan 1000 inwoners mocht worden begraven.

Reyers ontwierp ook de hoofdingang en het schijndodenhuis. Eind 18^e eeuw ontstond er angst voor schijndood en levend begraven worden. In het schijndodenhuis werden doden minstens 36 uur opgebaard of werden doden verbonden aan een belsysteem; pas bij tekenen van ontbinding mocht men tot begraven overgaan. Het gebouw, dat nooit als zodanig heeft gefunctioneerd, is nu rijksmonument.

De gemeentelijke begraafplaats was voor alle

Den Haag - Gemeentelijke Begraafplaats

gezindten, maar de rooms-katholieken legden in 1830 hun eigen begraafplaats Sint Petrus Banden ernaast aan en de joden hadden al een eigen begraafplaats.

Er liggen redelijk veel beroemdheden begraven, waaronder veel hoge militairen, het 'Driemanschap van 1813' (Voorlopig Bewind na de napoleontische periode: G.K. van Hogendorp, F.A. van der Duyn van Maasdam en L. van Limburg Stirum), politici (Colijn, Thorbecke, Troelstra), schrijvers (Bosboom-Toussaint, Emants), waterbouwkundige Lely en KLM-oprichter Plesman. Het meest opvallende monument is het gietijzeren grafmonument in de vorm van een afgeknotte piramide op het graf van kolonel Nicolaas van Gumoëns, die in 1832 sneuvelde bij de belegering van de Citadel van Antwerpen tijdens de Belgische Opstand.

graf Anton Mauve

Anton Mauve, zelfportret 1875

Het graf van Anton Mauve ligt bij de achteringang van de begraafplaats in het Zuid-Oost Kwart Rond, grafnummer A2/ZOKR/18. Op het graf staat een ruw behakt staand grafteken van roodbruin graniet, dat aan de voorzijde werd gepolijst en voorzien van een inscriptie met een verdiepte vergulde Latijnse kapitaal:

*

**ANTON MAUVE
1838 - 1888**

**ZIJNE VRIENDEN
EN
VEREERDERS**

graf Anton Mauve & Jet Carbentus

Voor de grafsteen werd een plantvak vrij gelaten zonder verdere afzetting. Het grafbed is gevuld met kleine schelpjes als bodembedekker en voor de grafsteen staat een buxusstruikje.

Hoewel haar naam niet op de grafsteen wordt vermeld, werd ook zijn vrouw Ariette (Jet) Sophia Jeannette Mauve-Carbentus in 1894 in het graf van haar echtgenoot bijgezet.

graven Haagse School

Naast Anton Mauve liggen op de gemeentelijke begraafplaats nog drie leden van de Haagse School begraven.

Via Mauve kwam Vincent van Gogh in contact met schilders van de Haagse School. Vincent was in oktober 1881 op voorspraak van Anton Mauve lid geworden van kunstenaarsvereniging Pulchri Studio, waardoor hij veel andere kunstenaars leerde kennen. Met een aantal had hij rechtstreeks en geregeld contact, zoals met Bernard Blommers, Théophile de Bock, Georg Hendrik Breitner en Jan Hendrik Weissenbruch.

Van talloze andere schilders, o.a. Jacob en Matthijs Maris, Hendrik Willem Mesdag en Jozef Israëls, leerde hij de werken kennen en waarderen. Hij hield van hun werk, van hun scènes uit het dagelijks leven, hun schetsen gemaakt in de vrije natuur, geschilderd met gedempte kleuren en in een losse toets. Zijn kunstzinnige ontwik-

keling kreeg een grote impuls. Maar hoewel het realisme van de Haagse School hem aansprak, vond hij het werk te dromerig, te mild en te lief. Hij dook met Breitner de achterbuurten in om het dagelijkse rauwe leven van de arbeiders te tekenen, hij wilde een schilder van het volk worden. Van de Haagse School liggen hier begraven:

- Jacob Maris (1838-1899).
- Jan Hendrik Weissenbruch (1824-1903).
- Floris Arntzenius (1864-1925).

De laatste, Arntzenius, behoorde tot de jongere garde van de Haagse School. Hij verhuisde in 1892 van Amsterdam naar Den Haag en zal Vincent nooit persoonlijk gekend hebben, maar ongetwijfeld wel zijn werk. Want twee jaar na de dood van Vincent in 1890 organiseerde de Haagse Kunstkring van 16 mei tot 6 juni 1892 in café Riche de eerste echte overzichtstentoonstelling van 45 werken van Vincent van Gogh.

*Jacob Maris
(reliëf door Bart van Hove)
graflocatie A2/NOVK/3*

*Jan Hendrik Weissenbruch
(door Jozef Israëls)
graflocatie A2/NO-z/25*

*Floris Arntzenius
(zelfportret)
graflocatie A2/ZO-z/8*

Met dank aan Frank Mutter voor zijn aanvullende informatie